

Két helyszín, egy koncepció

Az autizmus mint metafora
című tárlatokról

LÓSKA LAJOS

Az autizmus mint metafora címmel egymást követően két kiállítás is nyílt, egy Dunaújvárosban és egy Székesfehérváron. A székesfehérvári bemutató méreteit tekintve valamivel kisebb ikertárlata a dunaújvárosinak. A meghívó szövegét nézegetve először az *Esőember* című film jutott az eszembe, és az autistát alakító Dustin Hoffman meggyőző színészi játéka. Majd elgondolkodtam azon, hogy – magamat is beleértve – az emberek nagy része bizony nem sokat tud erről az állapotról, talán csak annyit, hogy az autisták zárt világban élnek, minimális a kommunikációs képességük, ugyanakkor kiemelkedően tehetségesek is akadnak közöttük. Később otthon, már az íráshoz készülődve, hogy a betegségek és a művészet kapcsolatáról tájékozódjam, beleolvastam Susan Sontagnak *A betegség mint metafora* című könyvecskéjébe. Esszéjének és a tárlatnak a címe szinte rímel egymásra, de rá kellett jönnöm, hogy a neves amerikai szerző figyelme nem terjedt ki az autizmusra, főként a tuberkulózis és a rák metaforikus jelentését tárgyalja. Végül arra a következtetésre jutottam, hogy Tarr Hajnalka képzőművész, a kurátor, aki maga is foglalkozik rajzterápiával, az ikerkiállítások életre hívásával többek között a betegség létezésére, a velünk élő autistákra szeretné felhívni a figyelmet, és hogy célját elérje, kortárs művészeink munkáiból gyűjtött össze színvonalas válogatást. A cél nemes, de azt is tudomásul kell vennünk, hogy a néhány autista által készített rajz kivételével múzeumokból, galériákból, műgyűjtőktől kölcsönzött Maurer Dóra-, Megyik János-, Türk Péter- és Gémes Péter-alkotásoknak, Böröcz András ceruzaszobrainak, vagy a figurális festészetet egyedül képviselő Szűcs Attila-képnek – és a felsorolást még folytathatnám – nincs konkrét kapcsolata az autizmussal. Pontosabban fogalmazva annyi

Kortárs Művészeti Intézet,
Dunaújváros, 2017. VI. 10. – VIII. 4.;
Szent István Király Múzeum, Megyeház utcai kiállítóter,
Székesfehérvár, 2017. VI. 10. – IX. 17.

a kapcsolat, hogy a képzőművészeti anyag remélhetőleg ráirányítja a figyelmet erre a sokak számára titokzatosnak tűnő betegségre.

De talán meggyőzőbb lesz az érvelésem, ha körülnézünk a dunaújvárosi kiállításon. Ha stiláris ismérvek alapján csoportosítjuk a műtárgyakat, kitűnik, hogy elsősorban konceptuális, minimal art és szeriális művek, installációk, valamint monokróm festmények találhatóak a kiállítóterben. Szellemiségük leginkább Sol LeWittnek a személytelen és érzelmentes, antiexpresszív műalkotásról megfogalmazott gondolatait tükrözi. Szűkítve a kört, a művészek legtöbbje az újfestészet lecsengése után megerősödő, „érzékinek” aposztrofált újkonceptualizmus képviselője. Mint Tatai Erzsébet írja, „a 90-es évek neokonceptuális művészetének és a látenciaszakaszban lévő posztkonceptuális

HALÁSZ PÉTER TAMÁS: Partíció 6., 2010, PC hulladék, 60x20x20 cm, az Irokéz Gyűjtemény tulajdona

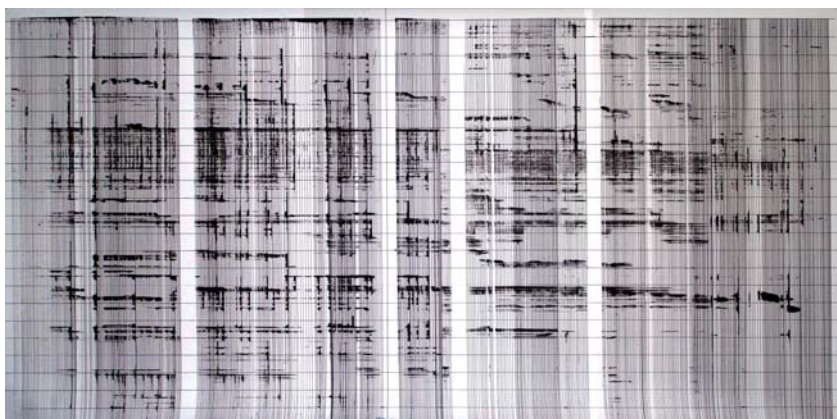
Fotó: Sulyok Miklós

SZALAY PÉTER: Türelemüveg 02, 2016, borosüveg, alumínium, 18×9×9 cm, Szűcs-gyűjtemény, a Kortárs Művészeti Intézet – Dunaújváros jövőtárból

GERBER PÁL: Szellemi gyönyör, 2010, OSB-lap, hársléc, 100×130 cm, a Kortárs Művészeti Intézet – Dunaújváros jövőtárból

Fotó: Sulyok Miklós

SÁGI GYULA: Op. 132, 2016, tus, papír, 75×150 cm

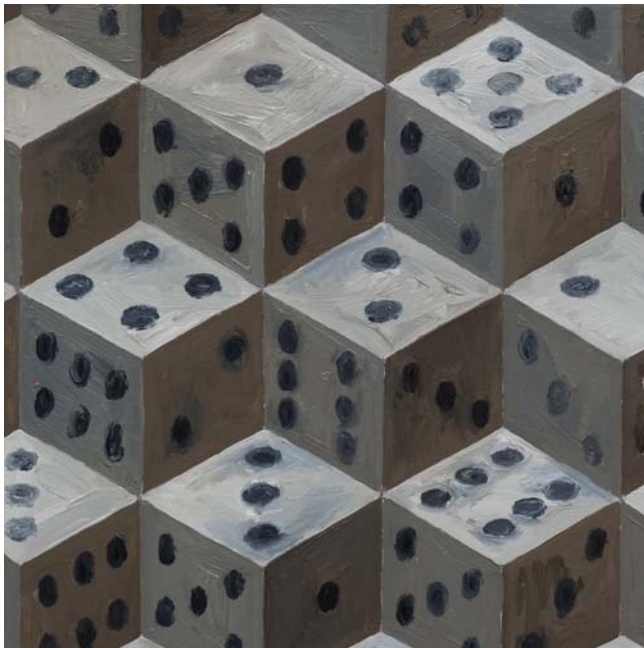
művészetnek legfontosabb közös tulajdonsága, hogy mindkettő a posztmodern paradigmába ágyazódik, annak megfelelően alakulnak a preferenciáik, problémaérzékenységük; közös jellemzőjük – klasszikus elődjükkel szemben –, hogy az idea, a gondolat, a tartalom »testet ölt«, akár látványos képen, akár pontosan kidolgozott, megvalósított projektben.¹

Az ajtón belépő látogató, miután elhaladt Tarr Hajnalka végtelenül sok puzzle-darabkából összeállított kompozíciója, illetve Szűcs Attila festménye mellett, először a már klasszikusnak számító idősebb generációval találkozik, így Megyik János függő konstrukciójával, Maurer Dóra és Türk Péter fotoszériáival, az Európában az elsők között komputergrafikát készítő Molnár Vera printjével. A szemben lévő falon minimal artos és neokonceptuális felfogásban dolgozó

A kiállítás részlete
BENCZÜR EMESE,
CSÖRGŐ ATTILA és
VÁRNAI GYULA
alkotásaival,
a Kortárs
Művészeti Intézet
– Dunaújváros
jövőtárból

Fotó: Sulyok Miklós

KÁLDI KATALIN: Dobókockák, 2008, olaj, vászon, 50x50 cm

középkorú és fiatal alkotók művei láthatók, közöttük Jovánovics Tamás paszteliszínű csikokból álló munkája és Keserü Károly tollrajza. Mellettük Sági Gyula megvastagodó, majd elvékonyodó EKG-ábrákra emlékeztető rajzai sorakoznak, amelyek az emberi személyiséggel szemben a gép személytelenségét demonstrálják. Ugyanerre a falra került Gál András piros és Erdélyi Gábor szürke monokróm vászna. Utóbbinak a peremét mára már védjegynek számító színes festékcsíkkal egészítette ki készítője. Úgy gondolom, hogy ha már szerepelnek monokróm képek a kollekciónban, akkor be lehetett volna mutatni Károlyi Zsigmondnak legalább egy ilyen jellegű festményét is, hiszen az e műfajban dolgozó kiállítók legtöbbször az ő tanítványa volt a Képzőművészeti Egyetemen. Végül Szij Kamilla nagy méretű, körkörös motívumú ceruza- és tollrajzai meggyőzően zárják a teret.

Ha visszasétálunk a szemben lévő másik terembe, csigalépcső vezet le a pincébe, ahol egy műfajilag némiképpen változatosabb válogatás fogad bennünket, a rajzok és festmények mellett

objektok és installációk is találhatóak. De maradjunk még rövid ideig a képeknel. A teret alakítja Köves Éva többdarabos festményegyüttese. Várnai Gyula furcsa térhatású munkája a szemünk megtévesztésére épül, Káldi Katalin sorba állított, a teljes képteret kitöltő megfestett dobókockái engem az egymás mellé fektetett reneszánsz csempékre emlékeztettek. A tárgyak közül kitűnik Gerber Pál paradox szöveges domborműve, valamint a fiatal grafikus, Koós Gábor egymásra halmozott, falnak döntött frottázsokból kreált térberendezése. Marcel Duchamp munkássága számos magyar posztkonceptuális művészeti megihletett, kiállítást is rendeztek a tiszteletére. Az általa műalkotássá avasztált palackszárítót, ezt az önmagában is érdekes tárgyat több alkotó is felhasználta. A tárlaton nem szereplő Pacsika Rudolf éppen úgy, mint a kiállító Szalay Péter,

aki a türeleműveg-készítőkhöz hasonlóan egy borospalackba építette bele a palackszárító kicsinyített mását. Ugyancsak gondolatébresztő tárgy Halász Péter Tamás számítógép-hulladékból összeállított takaros házikója, mely ironikusan utal túlfogyasztó korunk szemétyártására és szemét újrahasznosítására.

Az alsorsban pedig Eperjesi Ágnes, Várnai Gyula és Benczúr Emese installációjával és Csörgő Attila mobiljával találkozhat a látogató. Eperjesi Ágnes szappanok sorából rakott össze térberendezést, ami a női szerep és a tisztaság képzetét egyaránt idézi, akárcsak Benczúr Emese varrott, Day by day-feliratos, szövegcsikokból álló textilinstallációja. Az Eperjesi-mű régebbi variációját Székesfehérváron láttam először. Várnai Gyula interaktív térberendezésén munkásságának két jellegzetes motívuma jelenik meg, a monitor, melyben önmagát látja a néző, ha beleül az eléje helyezett székre, és a mögötte elhelyezkedő dominók. Csörgő Attila forgó korongokból álló szerkezete a funkció nélküli, önmagukért való gépek titokzatosságát árasztja.

Jegyzet

- 1 Tatali Erzsébet: *Neokonceptuális művészet Magyarországon a kilencvenes években*, Budapest, 2005, 18.

Kiállítási enteriőr
MÉGIK JÁNOS,
GÉMES PÉTER,
MOLNÁR VERA és
MAURER DÓRA
 munkáival,
 a Kortárs
 Művészeti Intézet
 – Dunaújváros
 jövöltából

